

TANTÁRGY NEVE: BEVEZETÉS AZ ÉPÍTÉSZETBE 1.- TEREK, ATMOSZFÉRÁK, HANGOLTSÁGOK	KREDITÉRTÉKE: 10
A tantárgy besorolása: kötelező	
A tanóra típusa és óraszám: 2 óra előadás	
Az adott ismeret átadásában alkalmazandó további (sajátos) módok, jellemzők (ha vannak):	
A számonkérés módja (koll. / gyj. / egyéb): Évközi jegy	
Az ismeret ellenőrzésben alkalmazandó további (sajátos) módok (ha vannak):	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): I.	
Előtanulmányi feltételek (ha vannak):	
Tantárgyleírás: az elsajátítandó ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása	
<p>Gernot Böhme a kortárs filozófiai gondolkodás egyik megkerülhetetlen alakja, aki a legszéleskörűbb szakmai (el)ismeretségre – ökokritikai munkássága mellett – talán az atmoszférák esztétikai kategóriájának és mediális-materiális vonatkozásainak módszeres kidolgozása miatt tett szert. Az előadás során a hallgatók egy szoros rekapituláción keresztül megismerkedhetnek Böhme sajátos koncepciójával: a dologság Heidegger-i fogalmának újraértésétől az építészet atmoszféráin át egészen az atmoszférákat eredményező színpadállítás (staging) akusztikai-vizuális kultúrtechnikáig. Mindezen túlmenően pedig olyan, Böhm elméletét kiegészítő és árnyaló elképzelések és változatos esztétikai gyakorlatok kerülnek majd előtérbe, mint az építészet és érzékek kapcsolatát fókuszba helyező Juhani Pallasmaa-é, a prezenciaélmény előállítását és a hangulatorientáltság összefüggéseit teoretizáló Hans Ulrich Gumbrechté, a kortárs horror filmnyelvét mint multimediális atmoszférateremtő közeget felhasználó Robert Eggers-é és Ari Asteré, a nagyméretű, atmoszférikus installációiról ismerhető Ólafur Elíassoné, vagy épp az ambient zenei műfaj egyik legkorábbi képviselőjeként számon tartott Brian Enoé.</p>	
A 2-5 legfontosabb <i>kötelező</i> , illetve <i>ajánlott</i> irodalom (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)	
<p>Kötelező irodalom:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Juhani PALLASMAA, <i>A bőr szemei</i>, ford. VERES Bálint, Typotex, 2021, 33–36, 58–66. - Juhani PALLASMAA, <i>Tér, hely és atmoszféra</i>, ford. DÁNÉL Mónika = <i>Tér – Elmélet – Kultúra – Interdiszciplináris térelméleti szöveggyűjtemény</i>, szerk. DÁNÉL Mónika – HLAVACSKA András – KIRÁLY Hajnal – VINCZE Ferenc, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019, 418–434. Elérhető: https://contactzones.elte.hu/wp-content/uploads/Danel_Monika_Hlavacska_Andras_Kiraly_Haj.pdf - Gernot BÖHME, <i>Az atmoszféra mint egy új esztétika alapfogalma</i>, ford. SÓKI Diána = <i>Tér – Elmélet – Kultúra – Interdiszciplináris térelméleti szöveggyűjtemény</i>, szerk. DÁNÉL Mónika – HLAVACSKA András – KIRÁLY Hajnal – VINCZE Ferenc, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019, 435–459. Elérhető: https://contactzones.elte.hu/wp-content/uploads/Danel_Monika_Hlavacska_Andras_Kiraly_Haj.pdf 	

- Hans Ulrich GUMBRECHT, *Hangulatokat olvasni*, ford. CSÉCSEI Dorottya, Prae 2013/3. 9–25. Elérhető: <http://www.prae.hu/prae/content/journals/prae%2055%202013%2009%20nyomdai%20cmyk.pdf>
- Heinrich WÖLFFLIN, *Bevezetés egy leendő építészet-lélektanhoz*, ford. SZÉPHELYI F. György = *Tér, mű, fenomen*, szerk. BACSÓ Béla, Kijárat, Budapest, 2009, 7–43.
- Pierre NORA, *Emlékezet és történelem között*, ford. K. HORVÁTH Zsolt, Aetas 1999/3, 142–157.

Ajánlott irodalom:

- Gernot BÖHME, *Atmospheric Architectures – The Aesthetics of Felt Spaces*, Bloomsbury, 2017. Elérhető: <https://philpapers.org/archive/BHMAAT-3.pdf>
- Gernot Böhme, *The Aesthetic of Atmospheres*, Routledge, London, 2017.
- Hans Ulrich GUMBRECHT, *A jelenlét előállítása. Amit a jelentés nem közvetít*, ford. PALKÓ Gábor, Ráció, Budapest, 2010.
- Hans Ulrich GUMBRECHT, *Ritmus és értelem*, ford. ZSELLÉR Anna, Prae 2013/2. 16–29. Elérhető: <http://www.prae.hu/prae/content/journals/prae%2055%202013%2009%20nyomdai%20cmyk.pdf>
- VÁSÁRI Melinda, *Latencia, hangulat és atmoszféra*, Prae 2013/3, 108–120.

Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul

a) tudása

- a Gernot Böhme-féle atmoszféra-fogalom elméleti és gyakorlati implikációinak megismerése, valamint a *staging* gyakorlatának adaptív átsajátítása, amely segítségül lehet a minden érzékre kiterjedő (épület)tervezési folyamatban
- a multiszenzoriális (vizuális-akusztikai-haptikus-olfaktív-spaciális) érzékelés fontosságának megértése
- a különböző művészeti ágakban és médiumokban meglévő atmoszférateremtő gyakorlatok áttekintése

b) képességei

Tantárgy felelőse (név, beosztás, tud. fokozat): Kern Orsolya DLA, adjunktus

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k) (név, beosztás, tud. fokozat):

Kovács Edward Béla

kód: MK3BEV1E10EX17	köv: é	tantárgy megnevezése: BEVEZETÉS AZ ÉPÍTÉSZETBE 1. Terek, atmoszférák, hangoltságok	tantárgy típusa: kötelező	tanszék: ÉSZ
óraszám: 2/0/0	nyelve: magyar	kredit 10	tantárgyfelelős: Kern Orsolya DLA, adjunktus	kurzusok oktatói: Kovács Edward Béla
				előkövetelmény: -

hét	dátum	téma	előadás
0.		regisztrációs hét	
1.	09.08.	Bevezetés	<ul style="list-style-type: none"> - a nyugat európai kultúra látásközpontúsága és az érzékek ez alóli felszabadítása - az atmoszféra fogalmának megközelítései Böhme és Pallasmaa nyomán - a hely szellemének (genius loci) relevanciája a kultúratudományokban - a következő alkalomra: Gumbrecht <i>Hangulatokat olvasni</i> című szövegének, valamint Wölflin <i>Bevezetés egy leendő építészeti-élektanhoz</i> bizonyos részleteinek előzetes olvasása
2.	09.15.	Hangoltságok, hangulatok	<ul style="list-style-type: none"> - Gumbrecht <i>Hangulatokat olvasni</i> című szövegének, valamint Wölflin <i>Bevezetés egy leendő építészeti-élektanhoz</i> bizonyos részleteinek közös olvasása és párhuzamos értelmezése - a hangulatok és hangoltságok mint összetett esztétikai tapasztalatok és létmódok (Heidegger) kitüntettségének tudatosítása az atmoszférák esetében
3.	09.22.	Atmoszférikus látványok	<ul style="list-style-type: none"> - mélység és homályosság, légies perspektíva a festészetben - mélységélesség és fényárnyékviszonyok a fényképészetben - Michael Heizer, Robert Smithson, Robert Morris és James Turrell land art munkái - a következő alkalomra: Brian Eno <i>Music for Airports</i> (https://www.youtube.com/watch?v=vNwYtllt3Q), vagy Mount Shrine <i>Winter Restlessness</i> (https://www.youtube.com/watch?v=Z9wNjzPNV1Q&list=PL99czue-ivEtPJBwqfKDWGOr37oC7vwww9) vagy Bibio <i>Phantom Bricworks</i> (https://www.youtube.com/watch?v=08ctUR90WrM&t=253s) című lemezének meghallgatása
4.	09.29.	Akusztikus atmoszférák	<ul style="list-style-type: none"> - az ambient zene esztétikája és szubzsánerei - akusztikai háttérfunkciói - Brian Eno, Mount Shrine, Bibio
5.	10.06.	Fény- és térművészet	<ul style="list-style-type: none"> - a látás: kiemelés és eltakarás kultúrtechnikái - a Light and Space „művészi mozgalom” - James Turrell fényművészeti munkássága

6.	10.13.	Atmoszféra és időjárás	<ul style="list-style-type: none"> - Ólafur Elíasson életművének ismertetése és a <i>The Weather Project</i> (2003) című munkájának közös értelmezése
7.	10.20.	rajzhét	
8.	10.27.	Az atmoszféra multimedialitása I. – egy képzőművészeti kiállítás példája	<ul style="list-style-type: none"> - a 2024-es Velencei Biennálé nagy-brit pavilonjában megrendezett John Akomfrah „<i>Listening All Night to the Rain</i>” című kiállításának közös értelmezése - a biennálé mint esemény a művészi világban - a tárlat témái: poszt-kolonializmus, ökológia, diszkrimináció, emlékezet, stb. - az atmoszféricusságot megteremtő esztétikai eszközök (többcsatornás képernyők, hanginstalláció, stb.) - a következő alkalomra megnézni a <i>The Witch</i> (Robert Eggers, 2016) és a <i>Midsommar</i> (Ari Aster, 2019) című filmeket
9.	11.03.	Az atmoszféra multimedialitása II. – két filmes példa	<ul style="list-style-type: none"> - a film mint multimedialis médium atmoszféralétesítő teherbíróképessége - a horror mint zsáner hangulatelőállító kitüntetettsége - a <i>The Witch</i> (Robert Eggers, 2016) és a <i>Midsommar</i> (Ari Aster, 2019) vonatkozó részleteinek közös elemzése - ajánlott a következő alkalomra elolvasni Pallasmaa <i>A bőr szemei</i> című könyvéből az alábbi oldalakat: 55–105.
10.	11.10.	Épített tér és atmoszféra	<ul style="list-style-type: none"> - a test és a multiszenzorialitás szerepe a térérzékelésben - Glenn Murcutt, Steven Holl és Peter Zumthor munkássága - a staging (állványozás) mint az atmoszféraalkotás egyik kitüntetett szociografikus technikája - a koncertek mint extatikus prezenciaélmények
11.	11.17.	Szakrális építészet és aura	<ul style="list-style-type: none"> - a szakralitás mint az érzékeletti érzéki (fenséges) megtapasztalása - templomok, mecsetek és zsinagógák építésze - minimalizmus és spiritualitás - Peter Zumthor: Bruder Klaus mezei kápolna (Mechernich, Németország, 2008) és Christian Kerez: Oberrealtai kápolna (Svájc, 1992)
12.	11.24.	Internetesztétika és liminalitás	<ul style="list-style-type: none"> - az átmeneti (digitális) terek esztétikája - üresség, elhagyatottság, kísértetiesség, nosztalgikuság, ismerősség, idegenség - a <i>The Backrooms</i> című creepypasta példája (https://www.youtube.com/watch?v=H4dGpz6cnHo)
13.	12.01.	Zárthelyi dolgozat	<ul style="list-style-type: none"> - egy 40 kérdésből álló, karikázós feladatsor a félév során elhangzott témákból

14.		rajzhét
-----	--	---------

számonkérési módok:

Évközi zárthelyi dolgozat.

Kötelező irodalom:

- Juhani PALLASMAA, *A bőr szemei*, ford. VERES Bálint, Typotex, 2021, 33–36, 58–66.
- Juhani PALLASMAA, *Tér, hely és atmoszféra*, ford. DÁNÉL Mónika = *Tér – Elmélet – Kultúra – Interdiszciplináris térelméleti szöveggyűjtemény*, szerk. DÁNÉL Mónika – HLAVACSKA András – KIRÁLY Hajnal – VINCZE Ferenc, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019, 418–434. Elérhető: https://contactzones.elte.hu/wp-content/uploads/Danel_Monika_Hlavacska_Andras_Kiraly_Haj.pdf
- Gernot BÖHME, *Az atmoszféra mint egy új esztétika alapfogalma*, ford. SÓKI Diána = *Tér – Elmélet – Kultúra – Interdiszciplináris térelméleti szöveggyűjtemény*, szerk. DÁNÉL Mónika – HLAVACSKA András – KIRÁLY Hajnal – VINCZE Ferenc, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019, 435–459. Elérhető: https://contactzones.elte.hu/wp-content/uploads/Danel_Monika_Hlavacska_Andras_Kiraly_Haj.pdf
- Hans Ulrich GUMBRECHT, *Hangulatokat olvasni*, ford. CSÉCSEI Dorottya, Prae 2013/3. 9–25. Elérhető: <http://www.prae.hu/prae/content/journals/prae%2055%202013%2009%20nyomdai%20cmyk.pdf>
- Heinrich WÖLFFLIN, *Bevezetés egy leendő építészet-lélektanhoz*, ford. SZÉPHELYI F. György = *Tér, mű, fenomén*, szerk. BACSÓ Béla, Kijárat, Budapest, 2009, 7–43.
- Pierre NORA, *Emlékezet és történelem között*, ford. K. HORVÁTH Zsolt, Aetas 1999/3, 142–157.

Ajánlott irodalom:

- Gernot BÖHME, *Atmospheric Architectures – The Aesthetics of Felt Spaces*, Bloomsbury, 2017. Elérhető: <https://philpapers.org/archive/BHMAAT-3.pdf>
- Gernot Böhme, *The Aesthetic of Atmospheres*, Routledge, London, 2017.
- Hans Ulrich GUMBRECHT, *A jelenlét előállítására. Amit a jelentés nem közvetít*, ford. PALKÓ Gábor, Ráció, Budapest, 2010.
- Hans Ulrich GUMBRECHT, *Ritmus és értelem*, ford. ZSELLÉR Anna, Prae 2013/2. 16–29. Elérhető: <http://www.prae.hu/prae/content/journals/prae%2055%202013%2009%20nyomdai%20cmyk.pdf>
- VÁSÁRI Melinda, *Latencia, hangulat és atmoszféra*, Prae 2013/3, 108–120.

az aláírás és vizsgára bocsátás különleges feltételei:

Részvétel a órák legalább 66%-án. Megengedett hiányzás 3 alkalom. Hiányzásnak minősül, ha a hallgató nincs jelen az egész órán. Az óra elején és végén katalógus készül.

teljesítményértékelés:

Öt számjegyű értékelés a félévet záró dolgozat alapján.